

622

На основу члана 31. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", број 115/18), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРОГРАМ

**ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ
КАРАНТИНСКИХ ШТЕТНИХ ОРГАНИЗАМА НА
КОШТИЧАВИМ ВОЉКАМА НА ПОДРУЧЈУ РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ У 2021. ГОДИНИ**

Члан 1.

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на коштичавим вољкама у Републици Српској у 2021. години.

Члан 2.

Циљ овог програма је утврђивање присуства, односно одсуства карантинских штетних организама на мјестима производње садног материјала, у производним засадама биљака домаћина, те на мјестима уласка пошљици садног материјала биљака домаћина које се увозе у Републику Српску.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради детекције карантинских штетних организама спроводи се на граници и на цијелој територији Републике Српске гдје је заснована производња садног материјала и гдје се налазе производни засади биљака домаћина.

(2) Посебан надзор и мјере надзора спроводе Републичка управа за инспекцијске послове Републике Српске (у даљем тексту: Инспекторат) и институције које имају овлашћење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство) за спровођење послова од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља (у даљем тексту: овлашћене институције).

(3) Овлашћена институција припрема информационе летке са стручним савјетима о начинима спречавања ширења и могућим мјерама контроле патогена и вектора.

(4) Програм посебног надзора подразумијева мониторинг који се спроводи над присуством штетних организама (у даљем тексту: мониторинг).

(5) Увозне пошљице које су обухваћене мониторингом не задржавају се на граничном прелазу и за њих фитосанитарни инспектор издаје рјешење о забрани промета до добијања резултата лабораторијских анализа.

(6) У случају детекције карантинског штетног организма, Инспекторат предузима све неопходне радње у складу са прописима којима је регулисана ова област.

Члан 4.

Визуелни прегледи, узорковање и лабораторијска тестирања узорака врше се на присуство следећих карантинских штетних организама:

1) *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* – бактериозно изумирање брескве,

2) *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* – бактериозна пјегавост лишћа и рак-ране коштичавих вољака.

Члан 5.

(1) Главне биљке домаћини карантинског штетног организма *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* – проузроковача бактериозног изумирања брескве су бресква и нектарина *Prunus persica* L.

(2) Главне биљке домаћини карантински штетног организма *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* – проузроковача бактериозне пјегавости лишћа и рак-рана коштичавих вољака су: *Prunus* spp., посебно бресква *Prunus persica* (L.) Batsch, шљива *Prunus domestica* L., кајсија *Prunus armeniaca* L., вишња *Prunus cerasus* L., трешња *Prunus avium* L., бадем *Prunus amygdalus* (Mill.) D. A. Webb, *P. japonica* Thunb., *P. salicina* Lidl., као и друге украсне врсте рода *Prunus*.

Члан 6.

(1) Визуелне прегледе и узорковање из производних засада биљака домаћина врше овлашћене институције, уз присуство запослених у Министарству који обављају послове пружања стручних услуга у пољопривреди и који одређују локацију и засад за узимање узорака.

(2) Посебан надзор, мјере надзора, као и узорковање матичних стабала из регистрованих засада и садног материјала из увоза спроводи Инспекторат, при чему визуелне прегледе, узорковање и шифрирање узорака врше фитосанитарни инспектори.

(3) Прописани преглед броја визуелних прегледа и узорака за лабораторијско тестирање биљака домаћина из производних засада које врше овлашћене институције приказан је у табелама 1. и 2. – дио Производни засади, које се налазе у Прилогу 1. овог програма и чине његов саставни дио, а детаљан приказ броја узорака биће дефинисан уговором о условима за реализацију и коришћење средстава за финансирање Програма из области заштите здравља биља.

(4) Прописани број службених узорака за лабораторијско тестирање присуства штетних организама из члана 5. овог програма које врши Инспекторат приказан је у табелама 1. и 2. – дио Регистровани расадници и у Табели 4, које се налазе у Прилогу 1. овог програма.

Члан 7.

Одабир локација извршен је на основу биологије циљних штетних организама, климатских услова за њихов развој, географске дистрибуције регистрованих расадника садног материјала и производних засада, као и фенологије и заступљености биљака домаћина.

Члан 8.

(1) Биљке се прегледају појединачно, док је при опису мјеста узимања узорака обавезно што детаљније описати мјесто узорковања са обавезним означавањем GPS позиције, што се наводи и у Записнику о узимању узорака и пријави узорака, који се налази се у Прилогу 2. овог програма и чини његов саставни дио.

(2) Унос GPS позиције свих мјеста узорковања обавља се у Фито-Гис апликацији.

(3) Прописани ток визуелног прегледа и узимање службених узорака наведен је у Прилогу 3. овог програма, који чини његов саставни дио.

(4) Инспекторат шаље шифроване узорке из регистрованих расадника и са граничних прелаза на лабораторијско тестирање овлашћеним институцијама.

Члан 9.

(1) Лабораторијска испитивања узорака врше се у складу са међународно признатим и валидним ЕРРО дијагностичким методама:

1) *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* – EPPO quarantine procedure (OEPP/EPPO, 1992) for detection of the bacterium on growing host plants. EPPO Diagnostic procedures PM 7/43(1) и PM 7/100(1) и

2) *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* – EPPO Diagnostic procedures PM 7/64(1), PM 7/100(1).

(2) Лабораторијски извјештаји, поред резултата анализа, морају садржавати методе по којима је вршена детекција.

(3) Лабораторијска тестирања узорака биљака домаћина из производних засада, регистрованих расадника, увоза,

као и израду извјештаја и резултата тестирања врше овлашћене институције.

Члан 10.

(1) Свака локација узорковања уноси се у Фито-Гис апликацију.

(2) На основу резултата спровођења овог програма, узорковања и извјештаја из лабораторија, овлашћена институција и Инспекторат израђује карту локација узорковања користећи Фито-Гис апликацију.

(3) Карте из става 2. овог члана достављају се Министарству у електронском облику.

Члан 11.

(1) Рок за узимање узорака матичних стабала из регистрованих расадника, производних засада, те достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа је 1. децембар 2021. године.

(2) Коначни извјештај о спроведеном програму, као и карте из члана 10. става 3. овог програма, достављају се Министарству до 10. децембра 2021. године.

(3) Рок за узимање узорака из увоза, достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа, те достављање извјештаја Инспектората је 31. децембар 2021. године.

(4) Вршиоци надзора одмах извјештавају Министарство о посебним догађајима током спровођења овог програма, а посебно о свим случајевима откривања штетних организама који су предмет посебног надзора.

(5) У случају откривања штетних организама који су предмет посебног надзора, вршиоци одмах обавјештавају Министарство и Инспекторат, који предузима неопходне фитосанитарне мјере с циљем спречавања ширења и сузбијања штетног организма, а у складу са прописима из ове области, те о томе обавјештава Министарство.

(6) Резултати овог програма воде се и достављају Министарству на прописаним обрасцима 1, 2, 3, 4. и 5, који се налазе у Прилогу 4. овог програма и чине његов саставни дио.

Члан 12.

Спровођење овог програма финансира се из буџета Републике Српске на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у 2021. години – право на подстицајна средства за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 13.

Ступањем на снагу овог програма престаје да важи Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на коштицавим воћкама на подручју Републике Српске у 2020. години ("Службени гласник Републике Српске", број 27/20).

Члан 14.

Овај програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 12.03.3-330-948/21
7. априла 2021. године
Бањалука

Министар,
Др **Борис Пашалић**, с.р.

ПРИЛОГ 1.

Табела 1. Преглед броја визуелних прегледа и узорака за лабораторијско тестирање над присуством *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* из регистрованих расадника и производних засада у Републици Српској

Штетни организам	Подручје	Биљке домаћини (бресква и нектарина)
<i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>persicae</i>	Производни засади	40
	Регистровани расадници	20
УКУПНО		60*

* Извршити узимање узорака за лабораторијске анализе, водећи рачуна да буду заступљене све биљке домаћини, на основу њихове заступљености.

Табела 2. Преглед броја визуелних прегледа и узорака за лабораторијско тестирање над присуством *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* из регистрованих расадника и производних засада у Републици Српској

Штетни организам	Подручје	Биљке домаћини (бресква, шљива, кајсија, вишња и бадем)
<i>Xanthomonas arboricola</i> pv. <i>pruni</i>	Производни засади	70
	Регистровани расадници	30
УКУПНО		100*

* Извршити узимање узорака за лабораторијске анализе, водећи рачуна да буду заступљене све биљке домаћини, на основу њихове заступљености.

Табела 3. Број службених узорака за лабораторијско испитивање присуства штетних организама из члана 5. овог програма које врши Инспекторат на граничним прелазима

Узорци	Број узорака биљака домаћина ради детекције штетних организама
Увезене пошиљке биљака домаћина	5
Укупно	5

ПРИЛОГ 2.

ЗАПИСНИК

за посебан надзор над присуством карантинских штетних организама на коштицавим воћкама на подручју Републике Српске у 2021. години

(прегледи површина за производњу садног материјала, матичњаци, производни засади и узорковање за лабораторијско тестирање)

Број: бр. регије – бр. службе – период узорковања – ваш број, година

Нпр.: 01-01a-III-10/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.../2021.

Датум:
Шифре узорка:
Подаци о произвођачу

Назив	
Адреса	
Телефон	
Број пољопривредног газдинства	

Подаци о биљној врсти

Подручје	
Општина	
Катастарска општина	
Потес	
Прегледана површина	
Поријекло биљног материјала	
GPS координате	
Врста биљке домаћина	
Сорта	
Дијелови биљке који се узоркују	
Поријекло садног материјала, уколико је увезен	

Примједбе: _____

Одговорно лице
произвођач / власник биља

Овлашћено лице

ПРИЛОГ 3.

ТОК ВИЗУЕЛНОГ ПРЕГЛЕДА И УЗОРКОВАЊЕ

Бактеријско изумирање брескве

Детекција и идентификација

Име: *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* (Prunier, Luisetti & Gardan, 1970; Young, Dye & Wilkie, 1978).

Синоними: *Pseudomonas mors-prunorum* subsp. *persicae* (Prunier et al., 1970).

Фитосанитарна категоризација: EPPO A2 листа, II/A2.

Опис патогена: Грам негативни штапић, покретан са 2–3 флагеле. Не производи флуоресцентни пигмент на Кинг Б подлози.

Симптоми болести и детекција: Карактеристични симптоми уочавају се током зиме у виду маслинастозеленог и смеђег обезбојавања мирујућих пупољака. У прољеће се могу запазити симптоми од неколико изумрлих пупољака до изумирања грана и стабла у цјелини. Млада стабла су најосјетљивија.

Код нектарине и брескве симптоми укључују пропадање изданака, грана и коријена, смрт стабла, лисне пјеге и лезије плода.

На јапанској шљиви симптоми су углавном ограничени на изумирање листова и коријена, смрт понеких грана и пјегавости листа. Пропадање терминалних изданака може се догодити већ у јесен и прољеће, праћено појасним лезијама из чворне инфекције. Дуж интернодија могу се развити мале, елиптичне лезије. Бактерија презимљава у рак-ранама, пупољцима, опалом лишћу или као епифит.

Примарне инфекције су углавном поријеклом из ексудата који истиче из рак-рана или епифитне популације присутне на здравим пупољцима.

Циклус болести: Бактерија током сезоне опстаје као епифит на површини разних зељастих и дрвенастих биљака. У биљно ткиво продире кроз стоме, пукотине при основи лисних дршки и друге повреде, узрокујући рак-ране на младарима и гранама. Латентна инфекција настаје обично касно у јесен, а симптоми се развијају у прољеће наредне сезоне.

Расијавање: Зараженим садним материјалом. Плодови без симптома не представљају велики ризик.

Превенција: Здрав садни материјал, дезинфекција алата за резидбу, карантин, садња мање осјетљивих сорти.

Изолација (EPPO PM 7/43(1)): Бактерије се могу изоловати директно из обољелог ткива резањем ткива са граници између здравих ткива и некротичног подручја. Прије изоловања, ткиво би требало дезинфиковати етанолом.

Молекуларне методе идентификације: Rep-PCR тест за идентификацију бактерија (EPPO PM 7/100 (1)).

Бактеријска пјегавост

Име: *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* (Smith, 1903) Vauterin, Hoste, Kersters & Swing 1995.

Синоними: *Xanthomonas campestris* pv. *pruni* (Smith, 1903) Dye, *Xanthomonas pruni* (Smith) Dowson.

Фитосанитарна категоризација: EPPO A2 листа, II/A2.

Опис патогена: Грам негативни штапић, покретан са једном флагелом, димензија од 0,2 µm до 0,4 µm · 0,8 µm до 1 µm, стриктни аероб. Оптималан распон температуре за раст од 24°C до 29°C.

Детекција (EPPO PM 7/64 (1))

Симптоми болести и детекција: Симптоми бактеријске пјегавости могу се посматрати на лишћу, плодовима, границима и гранама (EPPO, 1997).

Симптоми на лишћу

На лишћу брескве инфекција се прво појављује на доњој површини у виду малих, блиједозелених до жутих, кружних или неправилних подручја са лагано препланулим центром. Ове мрље убрзо постају видљиве на горњој површини, повећавају се и потамњују до дубоке

љубичасте, смеђе или црне боје. Истовремено, околно ткиво може постати жуто. Обољела подручја испадају, обично након тамњења, али могу испати прије промјене боје, дајући изглед листа са рупом "shot hole". Често, тамни прстен обољелог ткива остаје око рупе. Пјеге су обично концентрисане према врху листа јер се бактерије акумулирају на овој регији у капљицама кише или росе. Озбиљно заражено лишће постаје жуто и опада. Може доћи до озбиљне дефолијације, остављајући тепих жутог хлоротичног лишћа под стаблима осјетљивих сорти.

На лишћу шљива почетни симптоми су угласте воденасте мрље, брзо се претварају у црвенкастосмеђе, затим тамносмеђе и некротичне, док је хлороза минимална и мање очигледна него на лишћу брескве. Некротичне мрље често перфорирају, тако да се може видјети ефекат рупе "shot-hole".

На бадему, кајсији и трешњи симптоми су слични онима на брескви.

Симптоми бактеријске пјегавости на листу понекад се могу замијенити с повредама узрокованим гљивицама или препаратима на бази бакра. Међутим, бакрене лезије су веће (промјера од 2 mm до 6 mm) и често округласте.

Симптоми на плодовима

На воћкама брескве на површини појављују се мале кружне смеђе пјеге. Појављују се удубљења, ивице су често са воденастим пјегама, а често су ту и свијетлозелене пјеге које доприносе шареном изгледу плода. Као резултат природног пораста плодова воћа, појављују се рупице и пуцање у близини пјега. Те пукотине су често врло мале и тешко се виде, али гдје се на младим плодовима појави тешка инфекција, оне могу бити опсежне и значајно оштетити површину плода. Ток смоле, нарочито након кише, може се појавити из бактеријских рана; то се лако може замијенити са оштећењем од инсеката.

Слични симптоми могу се појавити на кајсији и бадему.

На шљивама, симптоми могу бити сасвим различити; велике, удубљене црне лезије су уобичајене код неких култивара, док се на другима појављују само мале лезије.

На трешњама рана инфекција плода резултира искривљеним плодом, а бактерије се могу наћи од епидермиса до коштице. Као опште правило, симптоми на плодовима појављују се три до пет седмица након што латице падају и развијају се, док се боја pokožице мијења када почне процес зрења и промјене физиохемијских параметара. Слични симптоми често се јављају након оштећења од града.

Симптоми на гранама и границима

Код брескве се појављују пролетне рак-ране на врху граници и на младарима прије стварања зелених изданак. У почетку мали, воденасти, благо затамњени, површински мјехурићи протежу се од 1 cm до 10 cm дуж осе граници и чак је могу опасати. У том случају врх граници може се потпуно осушити, док је ткиво непосредно испод мртвог подручја, у којем су присутне бактерије, карактеристично тамно. То је тзв. повреда "црни врх". Инфекције граници касније у сезони доводе до љетних рак-рана, који се појављују као воденасте, тамнопурпурне мрље око лентицела. Ове се касније осуше и постају ограничене, тамне, удубљене, кружне до елиптичне лезије са воденастим мрљама око ивице.

На гранама и границима шљива и кајсија рак-ране су вишегодишње, за разлику од брескве, и настављају се развијати у гранама од двије и три године старости. Унутрашња кора је пробијена и резултира дубоким рак-ранама које деформишу и убијају граници.

Величина узорка

Узорци расадничарског материјала требало би да се састоје од исјечака 100 дормантних изданак, а узорци воћњака зими би требало да се састоје од 100 једногодишњих граници. Један исјечак са сваког дрвета или граници се одсијече и таквих 100 комада сакупи се у стерилним врећицама (Stomacher). Ако је потребно тестирати појединачна велика стабла (која се користе за добијање исјечака за калемљење), онда је потребно одрезати 30 граници са сваког стабла и од њих узети 100 исјечака (EPPO PM 7/64(1)).

Изолација

Код свих врста коштичавих воћака бактерије се могу изоловати из лишћа са симптомима на којима се појављују воденасте угласте мрље, из незрелог воћа или граници и грана с рак-ранама. Изолација из плодова је проблематична и како се процес зрења наставља, изолација живих хелија патогена више није могућа (EPPO PM 7/64(1)).

ДНК екстракција из биљног материјала (EPPO PM 7/64(1)).

Simpleks-PCR протокол (Pothier и сар., 2011a)

ПРИЛОГ 4.

Образац 1 – Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* у Републици Српској у 2021. години, који спроводи овлашћена институција

Штетни организам	Подручје	Регија	Бресква	Нектарина	Период узорковања	Локација	Површина узорковања	Број позитивних узорака	Број негативних узорака
<i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>persicae</i>	Производни засади	Приједор							
		Бања Лука							
		Добој							
		Бијељина							
		Источно Сарајево							
		Градишка							
		Требиње							
	Регистровани расадници	Приједор							
		Бања Лука							
		Добој							
		Бијељина							
		Источно Сарајево							
		Градишка							
		Требиње							

Образац 2 – Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* у Републици Српској у 2021. години, који спроводи овлашћена институција

Штетни организам	Подручје	Регија	Бресква	Шљива	Кајсија	Вишња	Бадем	Остале биљке домаћини	Период узорковања	Локација	Површина узорковања	Број позитивних узорака	Број негативних узорака
<i>Xanthomonas arboricola</i> pv. <i>pruni</i>	Производни засади	Приједор											
		Бања Лука											
		Добој											
		Бијељина											
		Источно Сарајево											
		Градишка											
		Требиње											
	Регистровани расадници	Приједор											
		Бања Лука											
		Добој											
		Бијељина											
		Источно Сарајево											
		Градишка											
		Требиње											

Образац 3 – Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* у Републици Српској у 2021. години, који спроводи Инспекторат

Штетни организам	Бресква	Нектарина	Број позитивних узорака	Број негативних узорака
<i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>persicae</i>				

Образац 4 – Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* у Републици Српској у 2021. години, који спроводи Инспекторат

Штетни организам	Бресква	Шљива	Кајсија	Вишња	Бадем	Остале биљке домаћини	Број позитивних узорака	Број негативних узорака
<i>Xanthomonas arboricola</i> pv. <i>pruni</i>								

Образац 5 – Списак GPS координата у XY координатном систему са мјеста узорковања

Редни број	Подручје	Власник биља	Х-координата	У-координата	Вријеме прегледа/узорковања	Биљна врста	Резултат лабораторијске анализе
1.							

Министар просвјете и културе, на основу члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, број 115/18), члана 31. став 3. Закона о библиотечно-информационој дјелатности (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 44/16 и 62/18) и члана 4. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 41/03), у поступку именовања вршиоца дужности директора ЈУ Народна библиотека “Иво Андрић” Челинац, доноси

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИМЕНОВАЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА ЈУ НАРОДНА БИБЛИОТЕКА “ИВО АНДРИЋ” ЧЕЛИНАЦ

1. Јелена Иванковић из Челинца именује се за вршиоца дужности директора ЈУ Народна библиотека “Иво Андрић” Челинац до окончања законом прописане процедуре избора новог директора, а најдуже на период од два мјесеца.

2. Именована обавља послове заступања и представљања ЈУ Народна библиотека “Иво Андрић” Челинац у правном промету без ограничења.

3. Овлашћује се Јелена Иванковић да изврши промјену овлашћења лица за заступање ЈУ Народна библиотека “Иво Андрић” Челинац у судском регистру надлежног суда.

4. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 07.06/620-77-4/21
7. априла 2021. године
Бањалука

Министар,
Мр Наталија Тривић, с.р.

623

На основу члана 11. став 2. и члана 90. став 1. Закона о рударству (“Службени гласник Републике Српске”, број 62/18) и члана 25. став 1. Правилника о издавању и одузимању лиценци за обављање послова у области рударства (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 109/18 и 7/19), рјешавајући по захтјеву привредног друштва НЕК 03 д.о.о. Приједор за издавање лиценце за извођење рударских радова у површинској експлоатацији минералних сировина, министар енергетике и рударства доноси

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ РУДАРСКИХ РАДОВА У ПОВРШИНСКОЈ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ

1. Утврђује се да НЕК 03 д.о.о. Приједор, Велико Паланчиште број 15, Приједор, испуњава услове за издавање